

MENEKÜLŐK

Részlet

S Z I M I N   B O S Á N   M A G D A

(Teréz lakása egy párizsi mandzárdon. A sarokban egy elkopott karosszéken egy elhanyagolt kinézésű, de okos arcú, koros ember szunyókál, nyitott könyvvel a kezében. Feri hanyatt fekszik a díványon, és a semmibe bámul. Mellette a padlón egy hatalmas kutya. Csengetnek. Senki se mozdul, csak a kutya ugrik az ajtóhoz, és eszeveszetten ugat. A csengő ismét, bátortalanul megszólal. A kutya ugat. A következő jelenetben a kutya időről időre hallatja magát.)

FERI: *(végre feltápáskodik, és a függöny mögötti ajtóhoz megy)*
Ó, milyen kitüntetés!

MÁRIA: Jó estét. Terézt keresem.

FERI: Nincs itthon, de nemsokára haza kell érnie.

MÁRIA: Megvárom.

FERI: Nem fél.

MÁRIA: *(kedvesen)* Majd uralkodom magamon.

FERI: Vallja be, egy kicsit miattam is jött. A professzor bizonyosan . . .

MÁRIA: A professzort hagyja ki a játékból. Megsértette a tapintatlanságával.

FERI: Sajnálom.

MÁRIA: Engem is megsértett.

FERI: Értem.

MÁRIA: Amikor elhozta azt a borítékot . . . sokkal jobb benyomást tett rám. Később azonban . . .

FERI: Az első benyomás nem csal! Maradjon, kérem, annál!

- MÁRIA: (*elmosolyodik*) A professzor elmondta, hogy már verseket is fordít franciára, ez valóban szép!
- FERI: Csak próbálkozom. Szóval, megváltozott a véleménye rólam. A professzor talán . . .
- MÁRIA: A professzor semmi rosszat nem mondott magáról.
- FERI: De jót sem!
- MÁRIA: Nyilván nem mutatkozott be neki kellő formában.
- FERI: Ön szerint, természetesen, be kell mutatkozni! (*Hirtelen mozdulattal kitarja szvetterének szárnyait.*) Uraim, itt a szívem, jól célozzanak!
- MÁRIA: Pontosan úgy! Csak komédia nélkül!
- FERI: A professzor aztán jól kitarta a mellét, azt hiszem, Marko, Teréz férje szintén. És?!
- MÁRIA: Ki vagy, fiú?!
- FERI: (*csúfolódva meghajlik*) Az apám irodalomtanár egy bácskai kisvárosban. Még egy tanár, amint látni méltóztatik. Az édesanyámnak sokkal kifizetődőbb foglalkozása van. Házi-asszony. Meg van elégedve a bemutatkozással, kedves Mária?
- MÁRIA: Egyáltalán nem. Ez kevesebb annál, amit Ádám mondott — Kínáljon meg egy pohár vízzel.
- FERI: (*észreveszi, hogy az asszony még áll, hogy fáradt és sápadt; észbe kap*) Ó, kérem, azonnal. Üljön le. Kérem, üljön le. Érezze magát otthon.
- MÁRIA: (*az asztalhoz ül, iszik*) Mit keres itt, maga rossz fiú? Megszökött? Elszökött hazulról?
- FERI: A vizsgálóbíró kérdésére a fiatalember nem válaszolt.
- MÁRIA: Az édesanyja könnyei pedig dührohamot váltottak ki belőle.
- FERI: Ejha! De ismeri a dörgést! Pszichológiát tanít?
- MÁRIA: Tanítok, de nem pszichológiát. Tapasztalatból is ismerhetem a . . . dörgést.
- FERI: Én is tanítanék, ha tanítanék.
- AZ ÖREG: (*felriad álmából, igazgatja a ruháját, a szakállát. Nehézben, szagatatottan beszél. Az alkohol tette tönkre*) Vendégünk van, Feri és te még be sem mutattál. (*Feláll, színpadiasan meghajol.*) Milan . . . Milanović vagyok, rendező!
- MÁRIA: (*felismeri, elszomorodik*) Ismerem önt. Láttam az előadásait. Mária vagyok.
- AZ ÖREG: Nagyon megtisztel, asszonyom.

MÁRIA: Lorcát. Két-három előadást Garcia Lorcától.

AZ ÖREG: *(Feri felé)* Látod, ismernek engem.

MÁRIA: Akkor találkoztam először Lorcával. Szép találkozás volt.

FERI: *(szavalni kezd, könnyű pátosszal)*

Honnan érkezel, szerelmem, fiam?

A mostoha fagy tarajáról.

Mire van szükséged, szerelmem, fiam?

Ruháid langy anyagára.

AZ ÖREG: *(kiegyenesedik, megfiatalodik, legyint Feri előadására)*

Én Yermát Párizsban is megrendeztem, asszonyom!

FERI: *(meghajol az öreg felé, és folytatja a szavalást)*

Ugat az udvarban a kutya,

Énekel a fák között a szél,

Bóg az akolban a gulya

a hajamat borzolja a hold.

Mit kérsz a távoból, kicsinyem?

Mellednek fehér hegyeit.

AZ ÖREG: Bohóckodik, de jó szíve van, asszonyom.

MÁRIA: Mária.

AZ ÖREG: Engem megsértettek, Mária.

FERI: Na, ne kezd, öregem. Várnak a... munkahelyeden. Menj most szépen.

AZ ÖREG: *(Ferire mutat)* Nem kell komolyan venni. Őrizkedjen a bolond poétáktól, asszonyom.

FERI: Teréz is mondjárt itt lesz, és észreveszi, hogy ittál, öregem.

AZ ÖREG: Persze, Teréz csak őt szereti, a poétát!

FERI: Előre, öregem, előre. *(Valamit bizalmasan súg neki.)* Én is jövök utánad.

AZ ÖREG: Szó sincs róla, nem hiszek én neked! *(Súgva.)* Tíz frankot! Add meg az adósságod, és megyek.

FERI: Te jó ég, zsarolsz, öreg? Nincs!

AZ ÖREG: Ötöt! Gyerünk, barátom! Adj ötöt. Hármat...

FERI: Mondtam, hogy nincs pénzem.

AZ ÖREG: Mert megint nem dolgozol. *(A megjegyzés olyan komikusan hat, hogy Feri csak legyint.)* Látom, hogy már napok óta nem dolgozol. Hogy tűr meg az a mester? *(Máriához.)* A munkaadó mesterének műhelyében alszik!

MÁRIA: *(kérdően Ferire néz)*

FERI: Stílbútort faragok, asszonyom. Óhajt egy garnitúrát? Egy rokokó karosszéket gobelin burkolattal?

MÁRIA: Bohóc!

FERI: A poézisből sajnos nem lehet megélni még Párizsban sem.
Sőt, Párizsban egyáltalán nem.

AZ ÖREG: A fiú tartozik nekem, mert csak a kutyájával törődik.
A kutyával.

FERI: A kutya nem poéta és nem rendező. A kutyának enni kell.

MÁRIA: *(sietősen kinyitja a kézitáskáját)* Engedje meg, Milan...
véletlenül van nálam... adhatok 10 frankot, kölcsön...

FERI: Ne tegye ezt, Mária...

MÁRIA: De, engedje meg, engedje meg. *(Eltoja Ferit, és átnyújtja a pénzt az öregnek.)*

AZ ÖREG: Igazán nagylelkű, asszonyom. *(Nagy ceremóniával kezdet csókol.)* Mária! Én az elvek embere vagyok, Mária. De engem becsaptak!

FERI: Várnak már a sarkon, öregem! *(Az ajtó felé tuszkolná, de az nem hagyja magát.)*

AZ ÖREG: Ilyenek a huligán poéták, asszonyom. Nem kell odafigyelni! *(Bizalmasan.)* Engem most Bécsbe hívnak! Itt, itt van a Burgtheater igazgatójának levele. *(Keresi a zsebében, de nem találja.)* Én meg fogom gondolni, asszonyom! Talán! Talán elmegyek!

FERI: Ezt elvárom tőled, öregem!

AZ ÖREG: Könnyű neki, a poétának! Verset a térdén is írhat. A falra is firkálhat! *(Mutatja a falakat, amelyek valóban ki vannak ragasztva versekkel teleírt papírlapokkal.)* De én, hogy dolgozzak én, asszonyom? Nekem színpad kell! S a színpadhoz pénz, sok pénz, asszonyom.

MÁRIA: Mária.

AZ ÖREG: Köszönöm, Mária! *(Ismét kezét csókol.)* Bécsbe! Talán elmegyek Bécsbe!

FERI: *(elegáns mozdulattal a karját nyújtja az öregnek, és az ajtóig kíséri)*

AZ ÖREG: *(Visszafordul)* A kutyájáról gondoskodik. A kutyáról.
— Talán, Mária. Talán elmegyek! *(El.)*

FERI: *(visszajön, összeszedi a sörösflaskókat a földről, kiviszi a konyhába, visszajön, összeszedi a poharakat, a függöny mögött a konyhában vizet ereszt rájuk)* Szép előadásban volt része, mi? Kész színház!

MÁRIA: Magadra vigyázz, fiú!

FERI: Én nem izom. Soha. Egy kortyot sem!

MÁRIA: Az nem elég. Megérdemelnéd, hogy törődj magaddal.

FERI: Ez nem biztos, kedves Mária.

MÁRIA: Komédiás!

FERI: Lehet, hogy komédiás vagyok. Mégis, ne kezdj erkölcsi prédikációkba, Mária! Ne kérdezd, miért jöttem Párizsba, szeretem-e a szüleimet, boldog volt-e a gyerekkorom. Ne ábrándíts ki, kedves Mária!

MÁRIA: Semmit sem kérdeztem.

FERI: Dehogynem! Szüntelenül kérdés bújkál a szemed sarkában: miért nem megyek haza kisdiákokat taní-tani, miért nem érem be a szülőföld biztonságával, a családi tűzhely melegével? Ez az anyai kérdés állandóan sugárzik az arcodról.

MÁRIA: Maradjunk a magázásnál.

FERI: Maga kezdte, Mária.

MÁRIA: Idősebb vagyok, némi jogom lenne hozzá . . .

FERI: Nem sokkal idősebb, de lehet, hogy sokkal fiatalabb. Egy fiatal anya.

MÁRIA: Nincs gyerekem.

FERI: Nem hiszem! Ilyen szelíd fénye csak egy fiatal anya arcának van. A bőröd, a szemed, a mozdulatod, mind erről tanúskodik. *(Meg akarja érinteni az asszony arcát, de az ijedten hátrál.)* Na, ne féljen. Nem fogom bántani. Egyszerűen jölesik nézmem. Csak honnan ez a szomorúság? . . . Párizsban nincsenek ilyen asszonyok! A verssel is elkészültem. Meghallgatja a verset, Mária? . . . Nem? Nem? *(Cigarettára akar gyújtani, nem talál gyufát. Mária egy öngyújtót nyújt neki. Feri rágyújt, visszaadja az öngyújtót.)*

MÁRIA: *(már összeszedte magát, ismét fölényben)* Tartsa csak meg. Igazán. Már nem dohányzok. Rájöttem, hogy már a repülőtéren is ott volt, amikor megérkeztem. Mit keresett ott? Csak nem engem várt? És később . . .

FERI: Megijesztettem?

MÁRIA: Feleljen a kérdésre, legalább egyszer!

FERI: Otthon, a Tisza menti faluban, nyári szünidőben, mi kisdiákok azzal szórakoztunk, hogy mindennap csoportosan kísértáltunk az állomásra, és megvártuk a vonatot. Mindig érkezett valaki a városból friss hírekkel, és ezt lármásan tárgyaltuk. Talán most is a híreket lesem meg a hírvivőket. Kimegyek az állomásra, a repülőtérre, megsodálom a szu-

perszonikus kolosszusokat, és figyelem az érkezőket. Planétánk minden emberfajtája megfordul itt. Tanulságos és szórakoztató látvány, elhiszi? — Néha érkezik valaki hazulról is.

MÁRIA: Magát, barátom, már megbocsásson, a honvágy kínozza. Miért nem megy haza?

FERI: És maga, Mária, miért jött el hazulról ilyen szomorúsággal a szemében?

MÁRIA: *(másra tereli a szót)* Megszökött a katonaság elől?

FERI: S ha igen?

MÁRIA: Félt a fegyelemtől? Vagy beteg? . . . Szóval félt.

FERI: Nem szeretem, ha parancsolnak nekem, ez igaz.

MÁRIA: Nem túl szerény . . .

FERI: Békében.

MÁRIA: Azt akarja mondani, hogy háború esetén . . .

FERI: Azt. Ott lennék.

MÁRIA: Biztosan?

FERI: Mi a biztos, kedves Mária? Aki otthon maradt és a hazai kalácsot törli, az mind megállja majd a helyét, vagy megállta a helyét?

MÁRIA: Rendben van, nem kételkedem.

FERI: Sokan hősi halált haltak kötelező szolgálat nélkül.

MÁRIA: *(nevet)* Maga egy ijedt, nagy gyerek. Nem halni kell, életben maradni!

FERI: Életben maradni! De élni, hogyan kell élni? *(Mária legyint.)* Ne fáradjon velem, Mária. Felmentettek a katonai szolgálat alól. *(Önmagára mutat, hogy milyen hirtelennőtt és sovány.)* Nem eshetek kísértésbe, hogy leordítsam a tizedesemet. Sajnos. De azért örültem is! — Megígérte, hogy nem faggat. A bizalom kettőn múlik, Mária. — Maga semmit se szólt magáról.

MÁRIA: Maga betegesen élvez abban, hogy megdöbentí az embereket.

FERI: Betegesen!

MÁRIA: Bezárkózott elefántcsontmagányába, és kérkedik a fölénnyel.

FERI: Senki se élvezi a magányt. Én is legfeljebb csak védekezek vele. Maga, Mária, sohasem védekezett a magánnyal?

MÁRIA: Igaza van. Én nem szólhatok magamról, maga se valljon nekem.

FERI: Én élvezem a magányt! — Amikor otthon felmondtam és bejelentettem, hogy elmegyek, tudja-e, kinek ragyogott fel a szeme? A legjobb barátomnak. — Ugye beajánlasz, öregem, ugye beajánlasz?! — mondta. Most ő ül a helyemen. És még csak nem is ír a piszok! — Sokan vagyunk mi emberek a földön, nem bír el bennünket az édes anyaföld. És minél többen, annál magányosabbak...

MÁRIA: És pont magát nem bírja el...

FERI: Engem se, senkit! Már terhére vagyunk a földnek és a csillagoknak is. S ez lassan megmérgezz bennünket.

MÁRIA: A csillagoknak talán még nem vagyunk terhére. Csillagtávlatból lényegtelen, ami velünk történik. De magának, magának nem lehet lényegtelen, hogyan éli le az életét?

FERI: Bámulom az energiáját, Mária. Miért küszködik velem? Nem tudok hazamenni, mondtam, hogy elvesztettem a legjobb barátomat is.

MÁRIA: Nem igaz.

FERI: Verekedtem egy lány miatt.

MÁRIA: Nem igaz. Ez nem ok a szökségre!

FERI: Nem? Akkor talán fojtogatott anyám szeretete vagy apám álmái. Talán még mindig azt a kék madarat űzöm, amit ő, az irodalomtanár, hiába...

MÁRIA: Szerencsétlen barátom, ne szaladjon a világ végére, a kék madár vagy a szívében lakik vagy sehol. Ezt egyszer már megírták.

FERI: Rosszul írták meg azt a mesét, happy enddel. — Más kezében a szívem madara mindig színét vesztette. *(Egy papírlapot vesz elő.)* A vers, amit magához írtam; otthon mégis olvassa el!

(Kutyaugatás.)

MÁRIA: Ó, az a kutya?

FERI: Jó kutya. A lépcsőház lakóit üdvözli.

MÁRIA: Micsoda lépcsőház. Sötét, rozoga csigalépcső, mintha az ember egy ósdi toronyba mászna.

FERI: Ez a cselédfeljárát. Ez a lakás cselédlakás volt. — Azt hiszem, Teréz jön. Terézzről majd később néhány szót... Tulajdonképpen róla akartam beszélni magával.

TERÉZ: *(bejön; jó kedvvel)* Ó, jó estét, Mária! Ez aztán a meglepetés. Megtalálta a házat?

MÁRIA: Nehezen, de megtaláltam. Jó estét.

TERÉZ: Nagyon örülök. Jöhettünk volna együtt is, de mindegy. Most együtt vacsorázunk. Mindjárt elkészítem. *(Nagy sziet-séggel, de ügyesen tesz-vesz.)* Fiam, teríts meg. Hol van Géza?

FERI: *(az asztalra mutat)* Géza egy cédulát hagyott. Elment a moziba.

TERÉZ: Mindennap moziba. Ez a legújabb módi. Mi ki nem találnak ezek a gyerekek! S mindig valami újat! Alig térsz magadhoz az egyik hóbortjától, már itt a másik. Majd adok én neki mozit . . . Teríts meg, fiam és etesd meg a kutyát, hogy hallgasson egy kicsit. Ott vannak a csontok a szatyorban. — Rögtön kész a étel. — Mária, ott van a családi album az asztalkán, nézegesse egy kicsit. Mit szól, milyen fiam van? Szép gyerek, mi? *(Észreveszi a fotel mellett ottfelejtett sörösflaskót.)* Itt volt az öreg? Ivott?

FERI: Egy keveset.

TERÉZ: Sok az üres üveg.

FERI: Nem mind mai.

TERÉZ: De igen. Géza is ivott?

FERI: Egészen keveset. Ne izgassa fel magát.

TERÉZ: Kértelek, fiam, hogy vigyázz Gézára.

FERI: Vigyázok. Nem gyerek már.

MÁRIA: Ez a férje?

TERÉZ: Az utolsó képe Afrikából. A barakk előtt. Barakkokban laknak a munkások, nincs ott még semmi. Csak a naftakutak és a vezeték.

MÁRIA: Éva? Hogy kerül ide?

TERÉZ: Versailles-ben voltunk egy kiránduláson. Jó csoportkép, mi? Géza készítette. Nagyszerű fotós! — Hát, Éva elment. Könnyen elment, én mondom magának, Mária!

MÁRIA: Könnyen?

TERÉZ: Könnyen. Nem volt gyereke! *(Az asztalra teszi a tálat.)* *(Ferihez.)* Mondtam, fiam, hogy teríts meg.

FERI: Én nem vagyok éhes. És randevúm van.

TERÉZ: Elég a meséből, fiam. *(Egy terítéket tesz elé.)* Egyél, és mehatsz.

FERI: *(leül; Máriához)* Amint látja, itt is terrorizálnak.

TERÉZ: Mit szólna édesanyád, ha éhezni hagynálak?

FERI: Teréz mindenkit megetet.

TERÉZ: Mindig túloz. Egészségükre, kedveseim!

MÁRIA: Köszönöm. Nagyon megkívántam már egy kis hazai meleg levest.

(A lány betámogatja az öreget.)

A LÁNY: Jó estét. Elnézést. Milan bácsit egy kicsit rossz állapotban találtam a sarkon. Azt mondta, itt várják őt!

(Teréz hallgat.)

FERI: Te miért jöttél fel? Mondtam, hogy várj meg.

A LÁNY: (meglátja Máriát) Jó estét! Ezt a hangot ön miatt vette fel, asszonyom!

FERI: Hallgass!

TERÉZ: De Feri! — Oda ülted, lányom, a fotelba. Te meg ülj közénk. (Tányért tesz elébe.) Neki majd később adok. Egészségetekre.

MÁRIA: (A lányhoz) Béküljünk ki, jó? Egészségedre. — Nem tudom, miben lehetnék bűnös.

(Esznek.)

MARKO: (megjelenik az ajtóban roppant kutyaugatás közepette) Lám-lám! Milyen nagyszerű kis családot talál itthon az ember! Még a házőrző kutya se hiányzik.

TERÉZ: (felugrik) Marko, hát megjöttél, nem is írtál!

(Mindenki feláll.)

MARKO: Á, senki se zavartassa magát! Csak a házigazda érkezett meg! Tessék nyugodtan folytatni a vacsorát. Megszoktam én ezt már!

TERÉZ: Marko! — Ez a vendégünk, vagyis a penziónk vendége, Mária.

MARKO: Örvendek. Jó kis penzió ez, amint látni méltóztatik!

TERÉZ: De Marko!

MARKO: Hol van Géza?

TERÉZ: Azonnal itt lesz . . . A moziba ment, de azonnal . . .

MARKO: A moziba. Hová is mehetett volna? *(Teréz egy székre tuszkolja, tányért tesz elébe, tölt neki.)*

FERI: *(A lány karját úgy megszorítja, hogy az felszisszen)* Mi most megyünk.

MARKO: Szó sincs róla! *(Ahogy felugrott, hogy ezeket visszanyomja a székre, feldöntötte a tányér levest. Teréz törülgeti az asztalt.)* Elsősorban felelsz, hol van a fiam, mert állítólag barátok vagytok, de ahelyett, hogy vele ülnél itt, a kislánnyal ülsz és vacsorázol, mellékesen az én keservesen megkeresett pénzemből. Mellékesen!

TERÉZ: Az istenért, te ittál! Hát te nem szoktál inni!

MARKO: A sajátomból ittam, pont. És ne szakíts félbe. Hol van a fiam? *(Megragadja Feri gallérját, de ez kiszabadítja magát és Az öreg fotele mögé áll.)* Ó, hát ő is itt van, a rendező úr?! A becsapott zseni! És ki még? *(Benéz a konyhába, a függönyök mögé.)* Az én lakásomban, amit keservesen megkeresett pénzemből vásároltam a családomnak! Persze, én mehetek Afrikába dolgozni! Én tiszta élvezetből dolgozok ott 40—50 fokos melegben.

TERÉZ: Hagyd abba, hagyd abba!

MARKO: És ha a futóhomok belepi a barakkot, ülhetek ott a forró kemencében, a forró tepsiben hetekig . . .

TERÉZ: Mit mondasz?

MARKO: Azt, hogy a kemencében sültünk hetekig, se ki, se be, se posta, se friss víz . . . *(A szívéhez kap, és leül.)* Még kérdezed, miért nem írtam?

TERÉZ: Te beteg vagy? Miért nem mondd? Orvost hívjak? *(Egy kendőt már vízbe mártott, és a férje szívére tette!)*

MARKO: Nem. Már elmúlt. Meg kell szokni.

TERÉZ: Elbocsátottak? Betegszabadságra jöttél? Marko, felelj!

MARKO: Felelj te nekem, hol van Géza? És mi ez itt?

TERÉZ: Az istenért, egy vacsora miatt ilyen lármát csapni! Nem voltál te ilyen fukar! Hát én is keresek, megkeresem a magamét, a kosztom pláne.

MARKO: Egy vacsora? Ez évek óta így megy! Kedves, hogy is hívják, Mária, ide évek óta hullámokban jönnek az emigránsok . . .

TERÉZ: Te is az vagy . . .

MARKO: Én, emigráns? Te nem vagy észnél! Én francia állampol-

gár vagyok! Nekem francia útlevélem van! Szabad vagyok, mint a madár, jöhetek, mehetek, amerre kedvem tartja!

TERÉZ: Látom.

MARKO: Jönnek az emigránsok, a naplopók, a munkakerülők, azt se tudja az ember, ki kicsoda, lehet közöttük spicli, rablógyilkos... Mert aki valamirevaló volt, az már kapott munkát.

TERÉZ: Hallgass! Ennek nem lesz jó vége. Temiattad a múltkor egy ember... Amíg élek nem felejttem el!

MARKO: Miattam, ugye? Hát tehetek én arról, hogy az a szerencsétlen a Szajnába ugrott, egy szegedi színész vagy mifene, egy meg nem értett zseni, mint ez az öreg!

AZ ÖREG: *(felegyenesedik, mintha kijózanodott volna)* Uraim! Én elmegyek! Engem meghívott a Burgtheater igazgatója! Talán már holnap, uraim!... *(Megtántorodik, Feri visszanyomja a fotelba.)*

MARKO: Nézze meg, kedves Mária, penziónk új vendége! *Kibúz egy szekrényfiókot, és kidobálja a benne levő fehérneműt.)* Ezt mind neki hoztam, mind! Öltözködhetne, mint egy grófnő! Megvettem ezt a lakást! Meg kell nézni, mindenhol friss tapéták! Magam ragasztottam fel őket! *(Meglátja a felragasztott papírlapokat a kiírt versekkel a falon, egyetkettőt letép, és Feri felé egy lesújtó pillantást vet.)*

FERI: Ez nem én vagyok. Ezeket egy kínai költő írja, jó 3000 évvel ezelőtt.

MARKO: S mindezt az ő engedélyével. Körülveszi magát ifjú költőkkel, és ingyenpenziót tart. Mint a könyörületes nővérek vagy az üdvhadsereg! Még imádkozni se kell, mint azoknál. Csak felnyújtod a két ujjad, s máris előtted áll a tányér leves. Csakhogy én nem vagyok az egyház, se az állam. Nekem erre nincs pénzem. Ahelyett, hogy a fiunkat nevelné, ő penziót tart!

TERÉZ: Elég volt. Hát nem Géza miatt jöttem utánad ebbe a nyomorúságba?! Hogy apja legyen! Én otthon textilmunkás voltam, kitűnő gépeken dolgoztam, és micsoda selyem jött ki a kezem alól! Jobb lakásunk is volt. — Miért nem neveled magad a fiad?

MARKO: Talán hagyjam ott a munkát, mi?

TERÉZ: Én otthagytam a gyárat, amikor kicsi volt. A Renault-mű-

veket nem otthagytam? Mikor nem adtak szabadságot, ha a gyerek beteg volt! Most rajtad a sod. Keress más munkát. A fiúnak szüksége van az apjára.

MARKO: Tán szakácsnak menjek? Szép!

TERÉZ: Ezt nem mondtam.

MARKO: Tudod is te, mit mondtál! Hát tehetek én arról, hogy nekem mindig a legnehezebb beosztás jut? Én nem vitatkozhatok a vállalattal! Tudod hány franciát küldött a vállalat Afrikába? Egyet! A munkavezetőt.

TERÉZ: Itt van! Hát te nem vagy francia? Neked ott semmi szabad? Nem mész vissza a Szaharába, ezt én mondom!

MARKO: Majd éppen te határozod meg, hova megyek és hova nem! Azt kérdeztem, hol van Géza ilyen késő este!

TERÉZ: Sürgősen el akarod verni, mi? Itt vagyok én! Üss meg!

MARKO: Hogy beszélsz velem, na?! *(Ökölbe szorított kézzel Teréz felé indul.)*

FERI: *(közéjük ugrik)* Lassabban, bácsikám.

MARKO: Elébe merészelsz állni? Te... te... *(megragadja a gallérját.)*

ÁDÁM és GÉZA: *(már egy ideje állnak az ajtóban, de senki se veszi észre őket)* Jó estét!

GÉZA: Megérkezett az öreg, és kitért az égiháború.

MARKO: *(elengedi Feri gallérját)* Megjött a fiatalúr? Nicsak, itt van a tanár úr is. A legjobbkor, tessék, tessék.

ÁDÁM: Jó estét, Marko. Megérkezett?

MÁRIA: *(Ádámhoz szalad)* Menjünk innen, Ádám.

ÁDÁM: Érted jöttem, mehetünk.

TERÉZ: De tanár úr! Istenem!

ÁDÁM: Majd máskor, Teréz. Nyugodjanak meg. Sok itt a vendég. *(Mária kabátját keresi.)*

MARKO: Nyugodjanak meg! Nem vagyunk mi gyerekek, se ideg-betegek.

GÉZA: Nem rólunk van szó, rólad öregem. Az utóbbi időben nagyon ideges vagy és veszekedsz! De már az első este! Ilyen még nem volt!

TERÉZ: Hagyd, fiam!

MARKO: És az volt, hogy ilyen késő este elkódorogtál?

GÉZA: Most jön a feketeleves.

MARKO: Hogy beszélsz te is, hát mindannyian megzavarodtatok, amíg én ott... És én még számítottam rád!

GÉZA: Rám ne! Köszönöm. Én nem állok be a műhelybe gürcölni.

MARKO: Hogyhogy nem állsz be?

TERÉZ: Miről beszéltek, miről beszéltek?

GÉZA: Mond el anyának, mire gyűjtöd a garast.

MARKO: Te, én megöllek!

GÉZA: Mondd el nyugodtan, hiszen valaha egyenes, harcos ember voltál, azt mesélik. *(Az anyjának.)* Önálló kis műhelyt akar alapítani ott Afrikában. De rám ne számíts!

MARKO: Tanár úr, tegyen valamit, én megölöm!

ÁDÁM: Géza fiam, nem alkalmas ez a pillanat.

GÉZA: De! Éppen jó, hogy itt vannak, hátha holnap nem leszek elég bátor. *(Markóhoz.)* Nem érdekel a műhelyed!

Teréz: Te Marko, te a tudtomon kívül, Afrikában...

MARKO: Hát mi érdekel, fiatalúr, mi érdekel, a mozi, mi?

GÉZA: Nem moziban voltam, ha tudni akarod! Kínai nyelvtanfolyamon! Kínába akarok menni.

MARKO: Ez megőrült! Kínai versek a falon, kínai nyelvtanfolyam. Én meg azt hittem, a barátod, a költő, munkálkodott itt! Hát te nála is rosszabb vagy!

GÉZA: Látni akarom azt az országot! Éppen kíváncsi vagyok rá, vajon az emberek ott is egy kicsit forradalmárok, egy kicsit műhely-tulajdonosok...

MARKO: Te az apádról így? Hát nem látod, hogy beledöglök a bérmunkába? Kinek ártana, ha lenne egy kis vállalatom?

TERÉZ: *(közéjük áll)* Hagyd te csak Gézát. Gézával majd én beszélek, a moziról, Kínáról, mindenről. Nekem mondd el, miért kellett titkolózni előttem? Hát én elloptam volna azt a pénzt? Vagy szégyenled, hogy vagyont akarsz szerezni? Szégyellheted is, hogy elraktad a keresetet, engem meg hagyta kínlódní. Dicsekszel itt ezzel a kis holmival. Mit kezdjek veled? Meg lehet azt enni? Tudod te, milyen nehéz az én munkám? Sohase panaszkodtam, tudod-e hogy fájnak a lábaim? Minden reggel attól félek, nem tudok majd felkelni! Műhelyre spórol, itt meg nekem murizik egy vacsora miatt! Te Marko, én meg se ismerlek?

ÁDÁM: Teréz, kérem...

TERÉZ: Vagy azért hallgattál, hogy Gézát elválaszd tőlem? Őt akarod Afrikába vinni, mi?

MARKO: Te sohase akartál odamenni.

TERÉZ: Tehát igaz! Hát majd én megmutatom neked!

MARKO: A maoista fiadnak mutasd meg, ne nekem!

TERÉZ: Hát ebbe bele kell pusztulni!

MARKO: Bele is. Szép kis család! Az ember gürcöl, dolgozik . . .

GÉZA: A gürcölés! Az fog megmenteni bennünket!

MARKO: *(ismét fellobban)* Így csúfolod a munkásembert? Én úgyis megöllek! — Őltem én már különbet náladnál! Egy gyönyörű fiatal lányt! *(Dulakodik Gézával.)*

GÉZA: *(megijed)* Apa!

TERÉZ: Ne kezd, Marko, a gyerek előtt!

ÁDÁM: *(energikusan, hogy Markót magához terítse)* Ember, maga képzelődik!

MARKO: *(elengedi Gézát)* Egy gyönyörű fiatal lányt. Egyedül kószált a hegyekben, kereste a partizánokat. Meg is találta, de az alakulatban senki se ismerte. — Úgy döntöttek a stábben, hogy spicli! Úgy döntöttek! — A naiv lélek! Elárulta, hogy angolul is tud! Angolul a boszniai hegyekben!

ÁDÁM: *(enyhábban)* Elmondta nekem Teréz, hogy magát mi bántja. Talán mindez meg sem történt.

MARKO: *(kimerült)* Gyereknek tart vagy mi? — A lány talán nem is létezett? — Olvastam én is Gorkijt, noha csak egyszerű mechanikus vagyok.

ÁDÁM: Maga egy kitűnő mechanikus! De a lány talán mégsem létezett! Talán minden másként történt, mint ahogyan az emlékezetében megragadt! Láttunk már ilyen csodát. — Mert azokat is meg kellene kérdezni, akik döntöttek! — Nyugodjon meg. A maga háborúja régen véget ért.

MARKO: *(mintha visszhangozná)* Régen véget ért . . .

MÁRIA: Ne haragudjanak, most elmegyünk. Jó éjszakát. *(Elindul, Ádámot kezénél fogva húzza maga után, de az ajtóban összeütköznek egy emberrel. Mindenki elnémul.)*

A JÖVEVÉNY: Jó estét . . . Nekem azt mondták, hogy . . .

MARKO: *(színlelt jókedvvel)* Csak ki vele, jó ember! Magát értesítette az ENSZ szociális ügyosztálya, hogy itt vacsorát lehet kapni, esetleg éjjeli szállást!

A JÖVEVÉNY: Könyörgöm, csak egy éjszakára, bárhol, a padlón, én teljesen kivagyok, én ezt már nem bírom idegekkel, viszont holnapra megígérték . . .

ÁDÁM: Menjen innen, barátom, gyorsan menjen el . . .

A JÖVEVÉNY: Én . . . azonnal megmagyarázom . . .

MARKO: Ki a házamból, kifelé! *(Revolvert húz elő, és az ember*

felé rohan, az pedig hátrál. Félúton Marko térdre zuhan. Kinyújtott kezében elsül a revolver, de nem talál. A jövevény megkövülten áll az ajtóban, majd rémülten elrohan.)

TERÉZ: Marko! (Ferihez.) Fiam, orvosért! (Feri és A lány, akit eddig átölelve tartott, elrohannak.)

(Ádám és Mária Terézhez és Gézához lépnek, és Markót vigyázva a padlóra fektetik. Az öreg feltápáskodik a fotelből, és egy sajnálkozó mozdulat után elmegy.)